

Pinkjärven sammalkartoitus 2018

Hydrologia-LIFE (LIFE16NAT/FI/000583)

Terhi Korvenpää



JOHDANTO JA MENETELMÄT

Kartoitusten tavoite ja tarkoitus

Tämä lajistokartoitus raportteineen on toteutettu EU:n LIFE-rahoituksen tuella Hydrologia-LIFE -hankkeessa (LIFE 16NAT/FI/000583). Kartoituksen tarkoitus oli tuottaa sellaista lajeihin liittyviä taustatietoa, jota pystyttäisiin käyttämään hyödyksi Natura2000-alueisiin kuuluvan ja LIFE-hankkeessa ennallistettavaksi aiotun suon ennallistamisen ja hoidon suunnittelussa. Kartoitustuloksia pystytään käyttämään myös jatkossa hyväksi alueen lajiston seuraamisessa ja turvaamisessa.

Kartoituskohteet ja -menetelmät

Kartoituskohteena oli Satakunnassa Eurajoella sijaitseva Pinkjärvi, ja sen Natura 2000-verkoston kuuluva alue (FI0200078). Pinkjärvi on hyvin laaja-alainen Natura-alue (1681 ha). Siellä on harjoitettu metsätaloutta varsin pitkään ja tehokkaasti. Tästä johtuen puusto on verrattain nuorta, ja puuntuottoa on pyritty lisäämään mm. ojitamalla kosteita korpipainanteita.

Pinkjärven lajistokartoitus tehtiin Metsähallituksen sammalkartoitusohjeen mukaisella TPS-kartoitusmenetelmällä, joka sopii sammalten lisäksi myös putkilokasvien kartoittamiseen. Tässä TPS-suunnitelman taustatiedoksi tehtävässä kartoituksessa laajemmasta kohdealueesta kartoitetaan lajistoa tarkemmin vain suoraan toimenpiteiden kohteina olevat toimenpidekuviot, tai toimenpiteiden välittömillä vaikutusalueilla sijaitsevat kuviot. TPS-kartoitusmenetelmän kohdelajeina ovat aina valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset, silmälläpidettävät, rauhoitetut, harvinaiset ja puutteellisesti tunnetut sammat. Näin kaikki kartoituksessa havaitut huomionarvoiset lajit pystytään ottamaan huomioon ennallistamistöitä suunniteltaessa, joko vähintään olemassa olevat esiintymät turvaten, tai jopa niiden elinoloja parantaen.

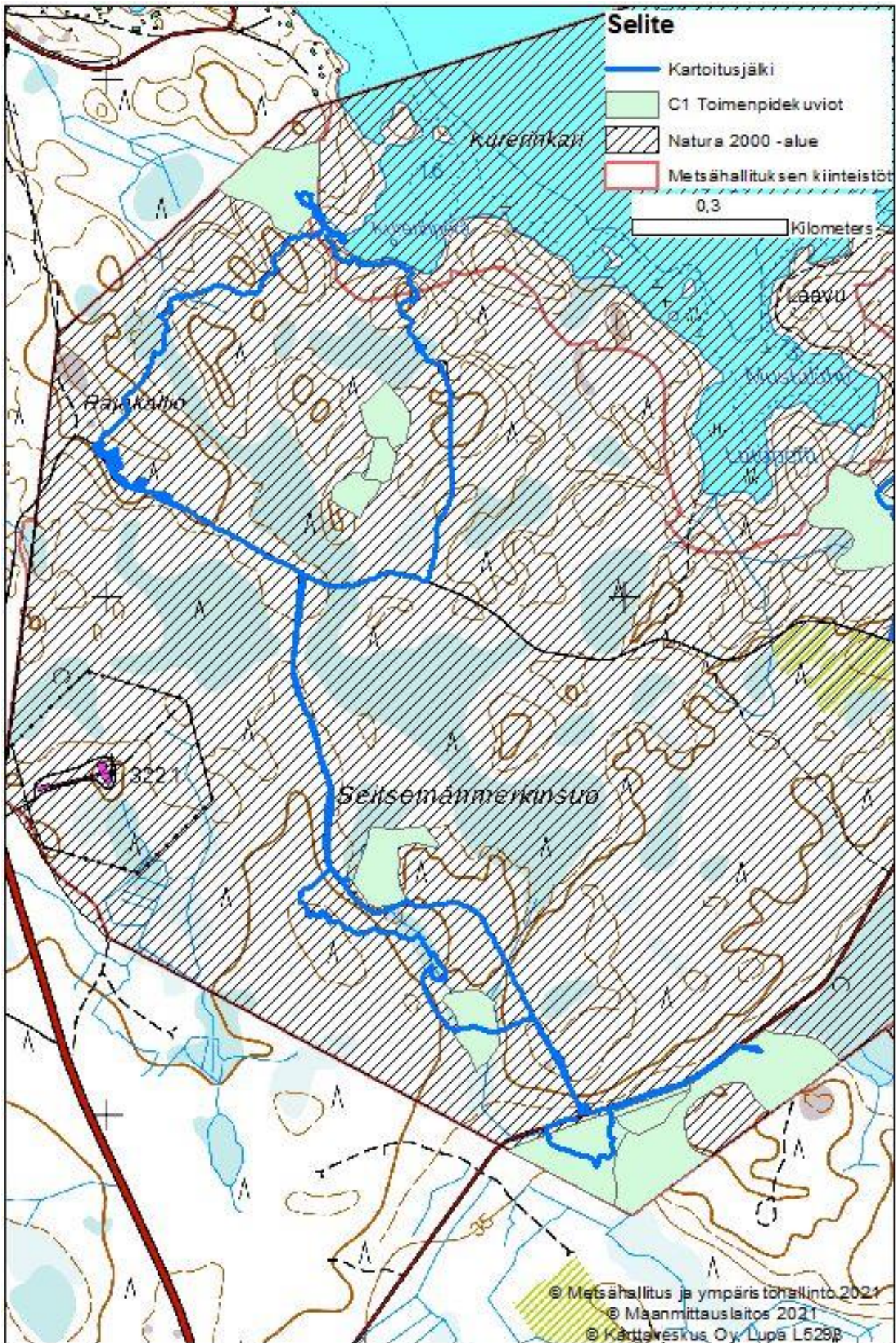
TPS-kartoituksen metodeihin kuuluu, että maastossa kuljettu kartoitusreitti tallennetaan kunakin kartoituspäivänä GPS-paikantimella kartoitusjäljeksi. Näin voidaan myöhemmin saada helposti selville millä alueella kartoittaja on kulkenut lajistoa havainnoiden. Myös kaikkien kartoituksen kohteena olevien lajien havaintopaikat tallennetaan aina GPS-paikantimeen pistemäisinä havaintopaikkoina. Laaja-alaisista lajiesiintymistä havaintopisteitä saattaa kertyä useita, sillä uusi havaintopiste otetaan aina, mikäli pisteiden välillä on etäisyyttä yli 10 m. Pienemmistä lajiesiintymistä pisteitä otetaan vain yksi, ja se yleensä sijaitsee lajiesiintymän keskiosassa. Havaituista lajeista kirjataan muistiin aina myös paljon taustatietoa mm. lajin elinympäristöstä, esiintymään liittyvistä muista tärkeistä tiedoista.

Osan kartoitettavista sammallajeista pystyy tunnistamaan maastossa varmasti, mutta vaikeasti tunnistettavista kohdelajeista, tai niiksi epäilyistä sammallajeista, kerätään aina keruupusseihin näytteitä mukaan otettavaksi. Näytepusseihin päätyneiden lajien tunnistus tehdään myöhemmin toimistolla mikroskoopin ääressä. Näytteet usein myös museoidaan, jotta lajin esiintyminen kartoituskohteella voidaan myöhemmin verifioida, sillä kokeneillekin sammaltuntijoille sattuu silloin tällöin tunnistusvirheitä, ja lajien taksonomiakin muuttuu ajan kuluessa. Näytteiden avulla kartoitusalueella elävä laji voidaan tunnistaa jatkossakin ilman tarkastuskäyntiä paikan päällä maastossa. Putkilokasvit pystytään tunnistamaan käytännössä aina maastossa, eikä niistä useimmiten kerätä näytteitä kuin satunnaisesti. Myös kaikkien maastosta kerättyjen näytteiden keruupaikat tallennetaan tietenkin aina GPS-paikantimeen siltä varalta, että kerätty laji on kohdelaji, ja sen tarkemmat kasvupaikkatiedot ovat tarpeen jatkotoimenpiteitä suunniteltaessa.

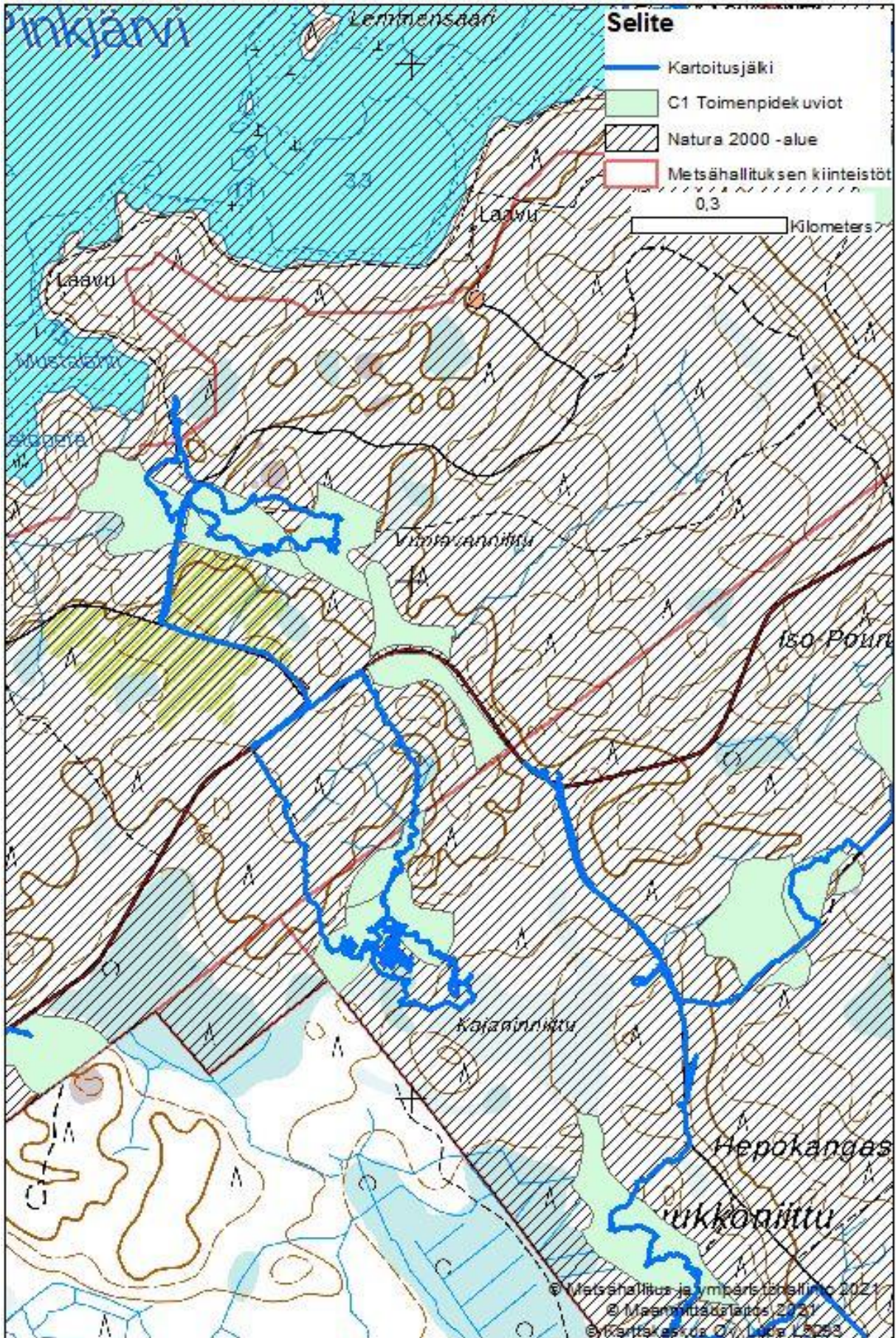
Pinkjärvellä kartoitettiin tarkemmin ne ennallistettaviksi ehdotetut toimenpidekuviot lähialueineen, jotka olisivat mahdollisia TPS-kartoitettavan kohdelajiston kasvupaikkoja. Muut osat jätettiin kartoittamatta kartoitukseen rajatun työajan ja valitun menetelmän vuoksi, mutta lajeja havainnoitiin tietenkin myös kartoitettavien kohteiden välillä siirryttäessä. Alustavat kartoituskohteet olivat levittäytyneet laajalle alalle, eikä niistä lopulta tutkittu tarkemmin kuin pieni osa. Useilta ennallistettavaksi aiotuilta kuviolta huomasi jo kuvion reunalle kävellessä, ettei kuviolta tulisi löytymään huomionarvoista lajistoa. Joillekin ennallistettavaksi ehdotetuille ojikoille ei menty lopulta lainkaan, sillä ne olivat kartoitushetkellä tulvaveden vallassa. Tällaisia kuvioita löytyi esim. Vähä Ylistenjärven ympäristöstä. Myös majavat olivat padonneet ennakolta mielenkiintoiseksi arvioituja puronotkoja, ja vesi oli täyttänyt kartoitettaviksi aiotut alueet. Pinkjärven sammalkartoitukset pyrittiin hoitamaan mahdollisimman tehokkaasti, ja maastossa päiväkohtaiset kartoitustuntimäärät olivat n. 8 tuntia. Pinkjärven toimenpidekuvioiden kartoitus vei yhteensä neljä maastopäivää, ja se toteutettiin 14.-15.6, 18.6.2018 ja 11.10.2018. Yhteensä kohteilla käytettiin tehokasta kartoitusaikaa n. 30 tuntia.

Pinkjärven toimenpidekuviot sekä kartoituksesta tallennettu kartoittajan kulkureitti eli kartoitusjälki, ja siten lopullinen kartoitusalue näkyvät kuvissa 1-4. Reitti ja lajihavainnot tallennetaan ympäristöhallinnon yhteiskäytössä olevaan LajiGIS -paikkatietojärjestelmään, josta kartoitustuloksia voi tarkastella myöhemminkin.

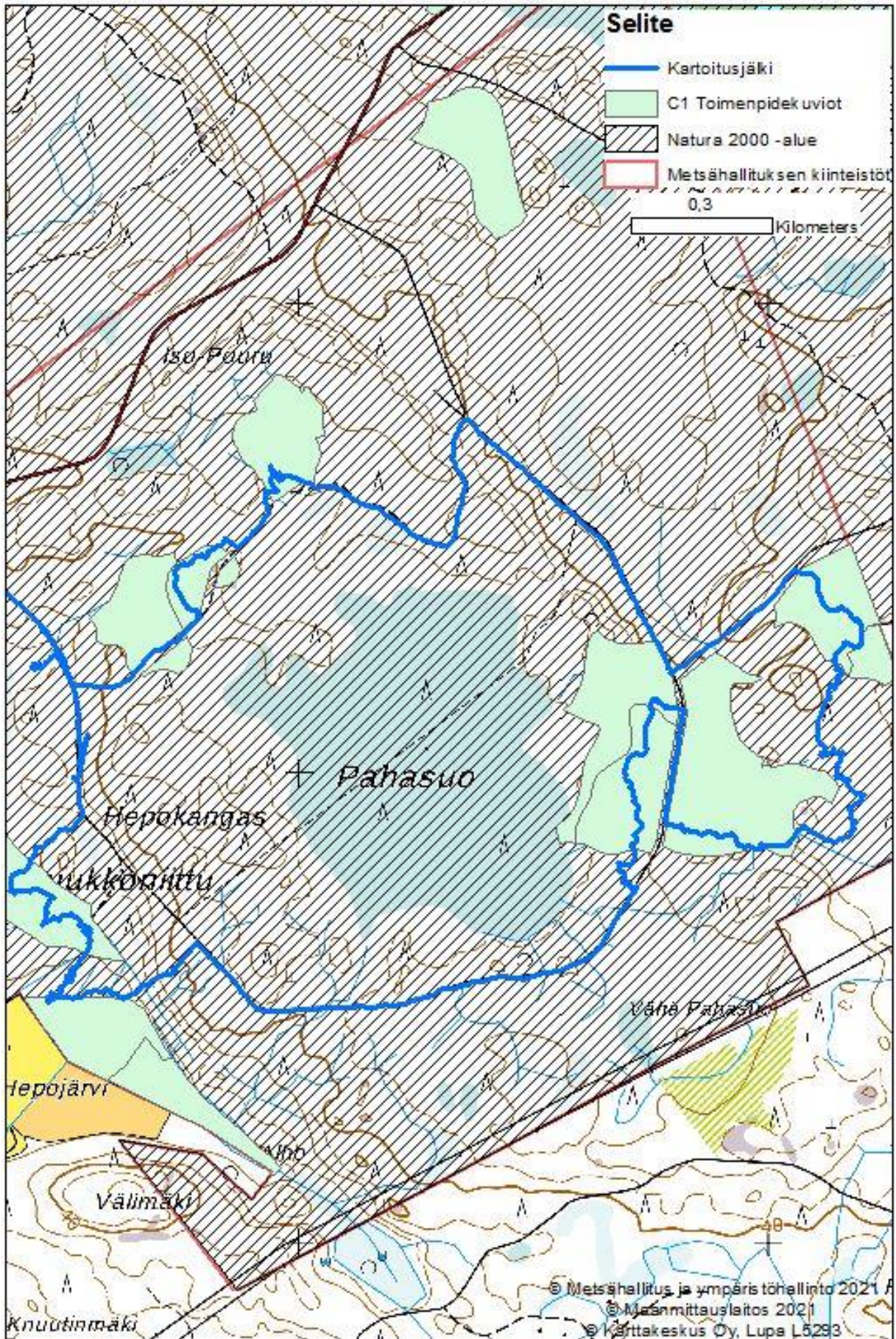
Tässä raportissa on lajeista käytetty tuoreimman uhanalaisuusarvioinnin mukaista uhanalaisuusluokitusta (2019). Maastokartoituksesta ja sen suunnittelemisesta, näytteiden mikroskoopilla tapahtuneesta lajinmäärityksestä ja raportoinnista vastaa suojelubiologi Terhi Korvenpää Metsähallituksen Rannikon luontopalveluista.



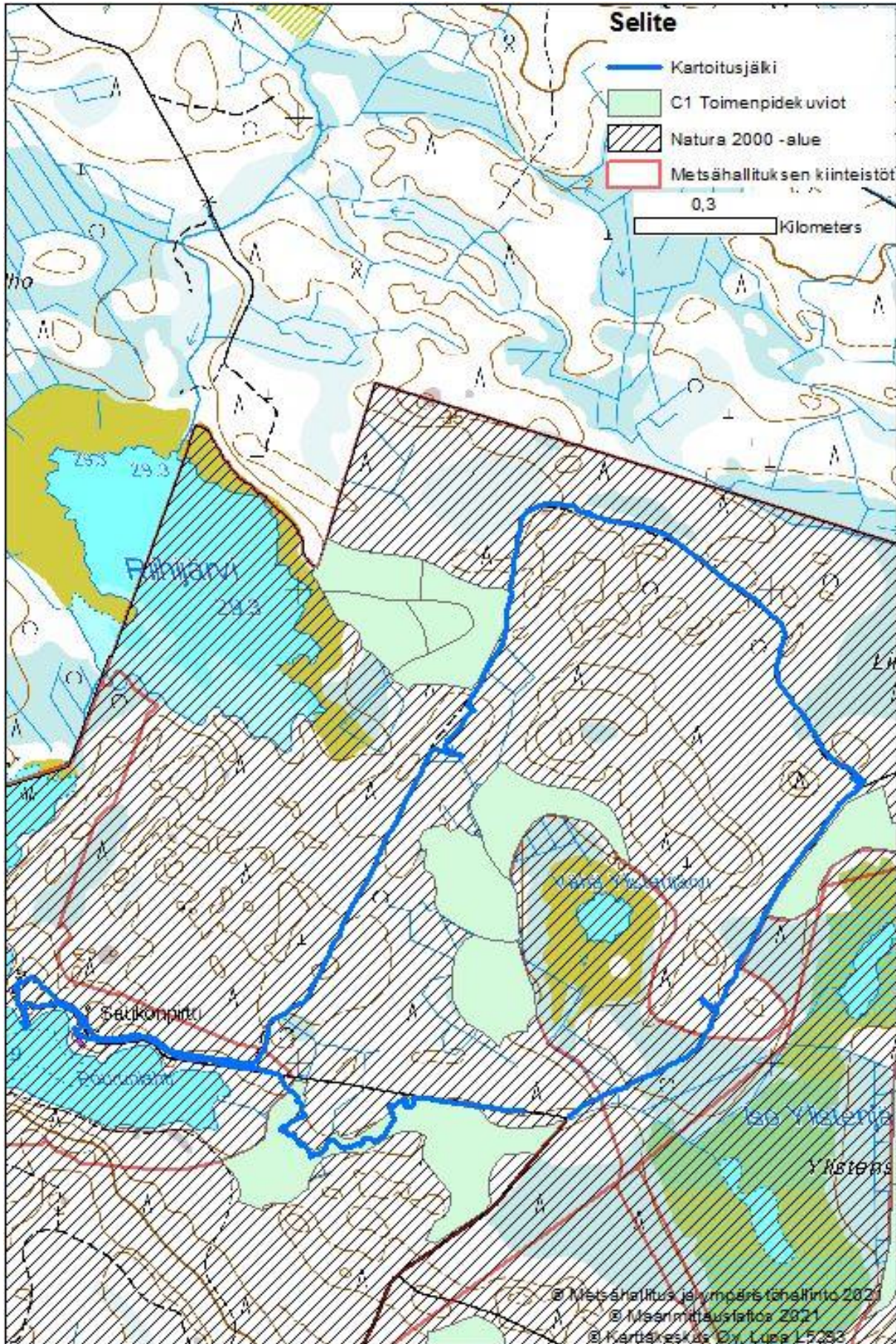
Kuva 1. Seitsemänmerkinsuo, ennallistettavat suokuviot ja kartoitusjälki.



Kuva 2. Vuotavanniittu, ennallistettavat suokuviot ja kartoitusjälki.



Kuva 3. Pahasuon, ennallistettavat suokuviot ja kartoitusjälki.



Kuva 4. Linjasuo, ennallistettavat suokuviot ja kartoitusjälki.

TULOKSET

Lajihavainnot

Kartoitetuilta kohteilta ei löytynyt ainuttakaan kartoituksen kohteena ollutta sammallajia. Sen sijaan huomionarvoisia lajeja löytyi muista eliöryhmistä. Valtakunnallisesti silmälläpidettävää ahokissankäpälää löytyi kolmesta kohdin, kuivilta tienvieruskedoilta. Vaarantunut kirkiruoho löytyi yhdeltä kasvupaikalta. Muita huomionarvoisia putkilokasvilajeja olivat terttuseljaesiintymä sekä komea kotkansiipiesiintymä (kansikuva). Jäkälistä löytyi valtakunnallisesti silmälläpidettävä samettikesijäkälä yhdeltä kookkaalta haavalta.

Taulukko 1. Kartoituskohteen merkittävimmät lajihavainnot.

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Uhanal.lk	Havainnot kpl
<i>Antennaria dioica</i>	ahokissankäpälä	NT	3
<i>Gymnadenia conopsea subsp. conopsea</i>	ahokirkiruoho	VU	1
<i>Leptogium saturnium</i>	samettikesijäkälä	NT	1
<i>Matteuchia struthiopteris</i>	kotkansiipi	LC	1
<i>Sambucus racemosa</i>	terttuselja	LC	1

HOITO YM. SUOSITUKSET

Pinkjärvi on hyvin voimakkaasti käsiteltyä aikaisempaa talousmetsää. Taustansa vuoksi alueelta ei juurikaan löydy sopivasti lahoa lahopuuta sitä vaativalle lajistolle, ja korpintokkelmat on ojitettu puuntuotannon maksimoimiseksi. Alueella on hiljattain ennallistamistoimin tuotettu lahopuita, mutta nämä eivät vielä olleet sopivia alustoja lahopuulajistolle. Majavat olivat tulvittaneet joitakin purouomia (kuva 5), ja veden pinta oli huomattavasti koholla esimerkiksi laajalti Vähä Ylistenjärven ympäristössä, jonka lähistölle ja lähimetsiin ei kartoitushetkellä ollut mitään asiaa metsiin tulvivan veden vuoksi. Koska Pinkjärvellä on tarkoitus ennallistaa alueita tukkimalla niille kaivettuja ojia, on se vain hyväksi kuivuneille korpijuoteille, ja niiden lajistolle. Kartoituksen yhteydessä löydetty terttuseljaesiintymä tulisi poistaa, jottei laji levittäydy laajemmin alueen metsiin.



Kuva 5. Majavapadon tulvittamaa metsää Pinkjärvellä.